

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 30. julija 1890.

Obseg: Prosto stoječe dvojne brajde sadnega drevja. — Tele. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

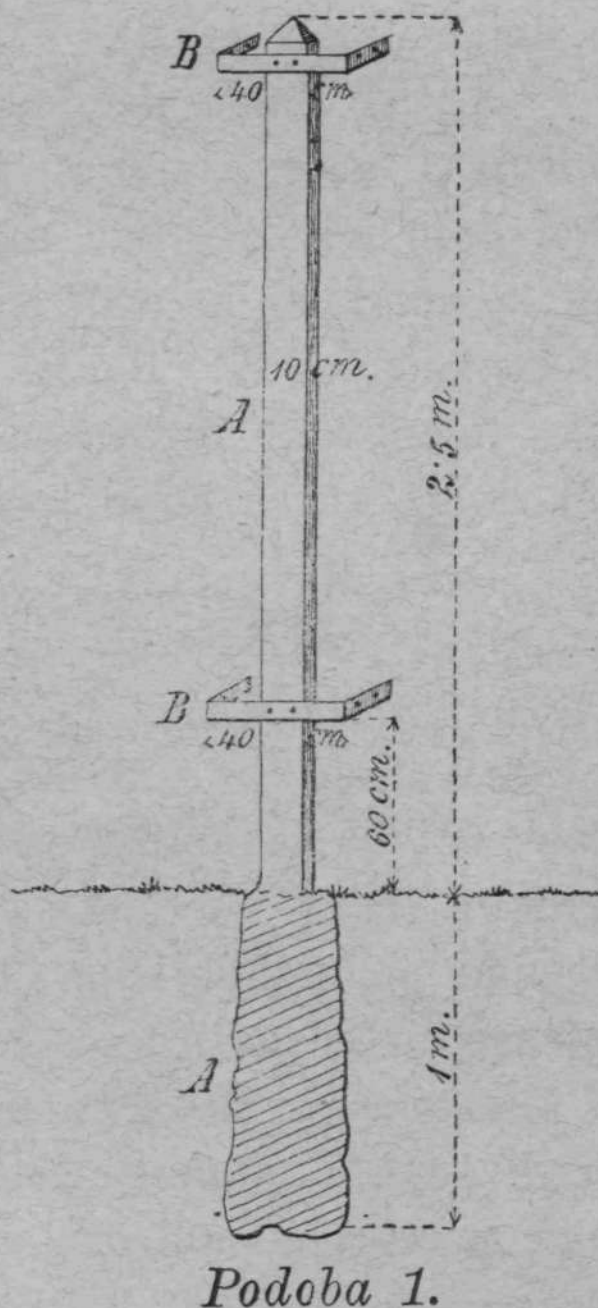
Gospodarske stvari.

Prosto stoječe dvojne brajde sadnega drevja.

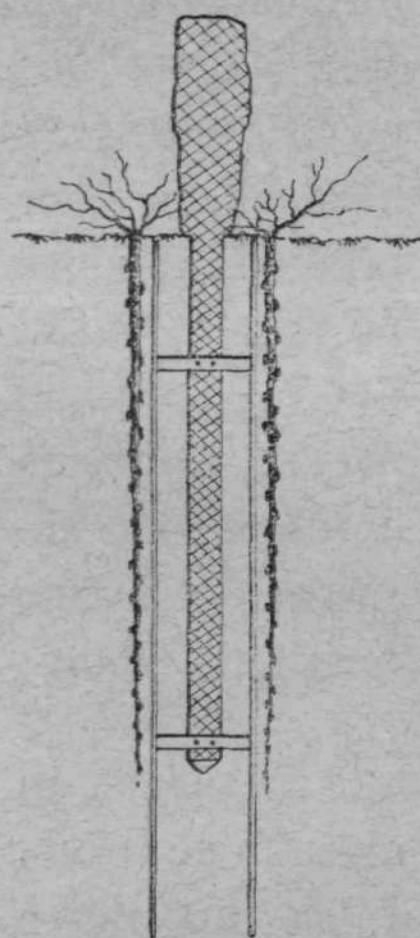
Dvojne sadne brajde (Obstgegenspaliere, contrespaliers,) kakor sadne brajde sploh, naredil je še malokedo. Temu je vzrok premajheno strokovno znanje in pa bojazen do stroškov. Take brajde so sicer lahko primerne, a preveč sestavljene in predrage, ali pa niso primerne in premalo trdno narejene. Komur ni do stroškov, napravi si lahko brajde, kakor je v knjigi pisano: lepe, elegantne, drage itd. Koder je pa podpisanec dosedaj še take brajde delal, vselej je posestnik najprvo vprašal za stroške. Spoznal sem, da je tudi tukaj možna zlata srednja pot, po kateri je mogoče narediti prosto stoječe dvojne brajde tudi manj premožnim, zlasti marljivim sadjarjem. V pouk sadjarjem hočem tu razložiti svoj način, po katerem delam z obilim uspehom po svojih nasadih.

Prosto stoječo dvojno brajdo imenujemo dve od juga proti severu vstric stoječi brajdni steni, kateri sta navadno po tri metre visoki, dolgi pa proti prostoru. Prostor med obema stenama (brajdama) je 40 cm širok. Sestava je ta le: Po

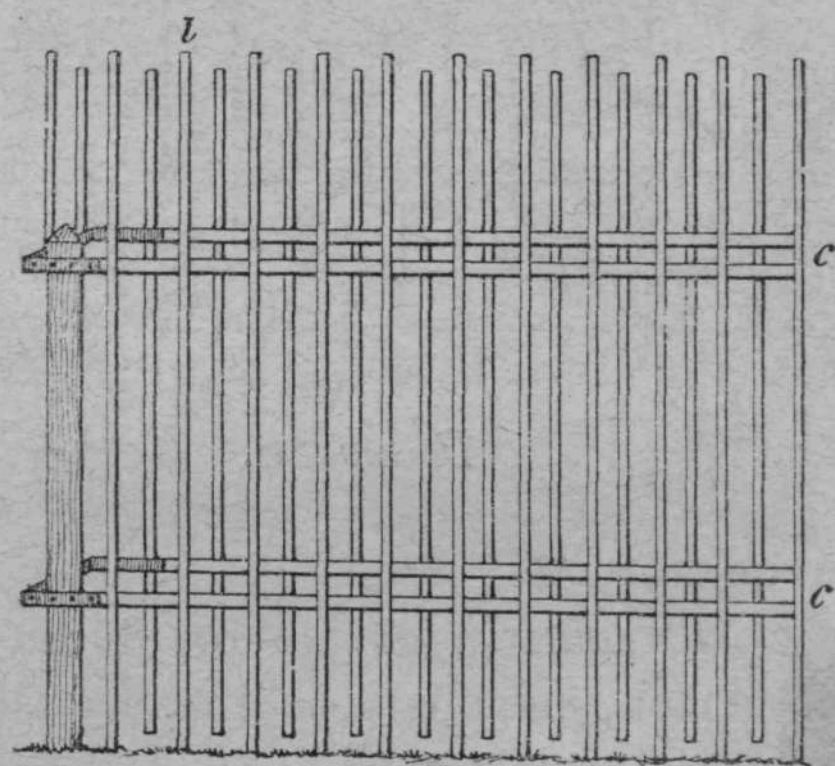
4 m narazen se postavijo na štiri vogle obtesani po $3\frac{1}{2}$ m visoki in 10 cm debeli hrastovi stebri (glej podoba 1. A) po 1 m globoko v tla. Spodnjega konca, ki pride v tla, ne obteši, ter ga primerno zavaruj, da prehitro ne strhleni. Vsi stebri v eni vrsti se

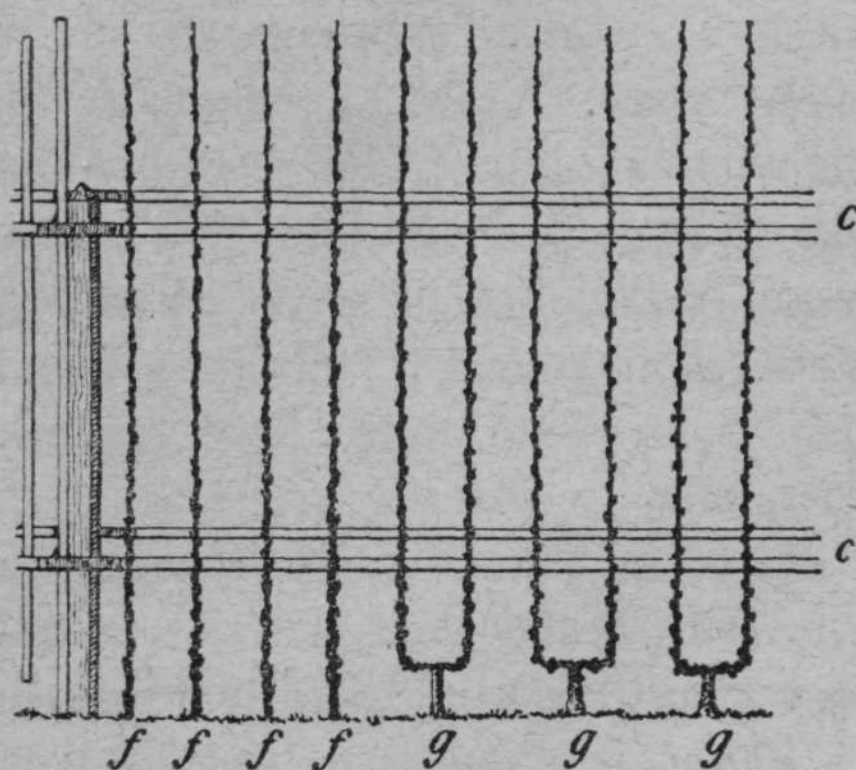
Podoba 1.

Podoba 3.

Podoba 4.

Podoba 5.

Pod. 2.

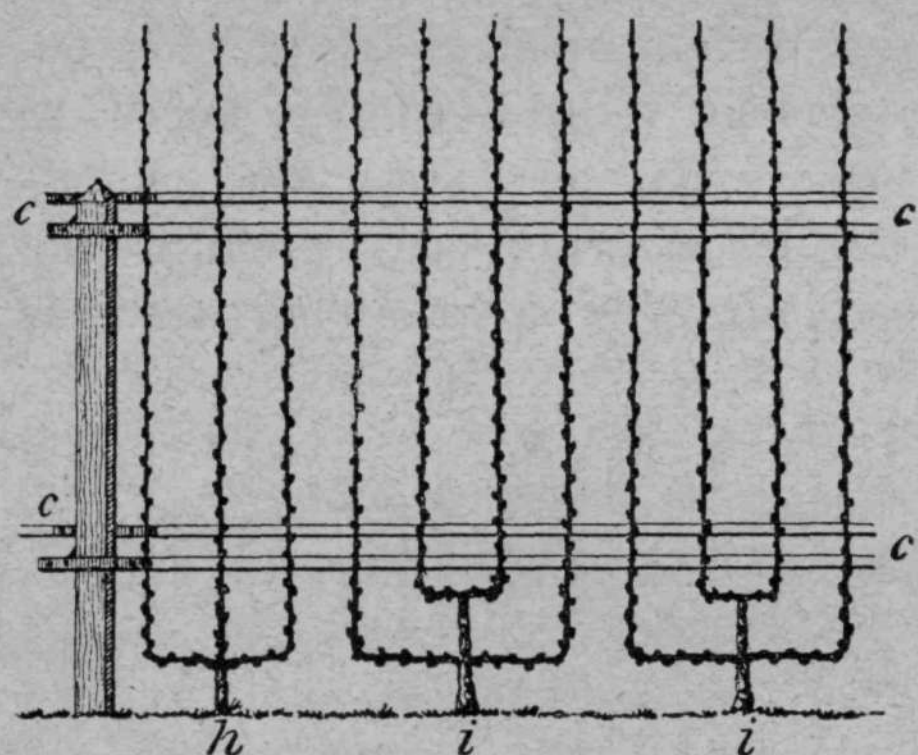
Kljuke se najbolje pritrdijo z vijaki.

morajo zgoraj in spodaj natanko uravnati ter potem v tla zatrditi. Na oba končna stebra se pritrdita na enak način železni kljuki (glej B, B, na podobi 1.), ki sta po 1 cm debeli, 7 cm široki, in sicer ena pri vrhu, druga pa 60 cm od tal.

Povprečno čez steber sta kjuki po 40 cm dolgi, na vsako stran v pravem kotu zaviti, tako da so zaviti konci taki, da je mogoče na nje pritrditi lesene late, ki vodijo od stebra do stebra in katere so po 7 cm široke, 3–4 cm debele in 4 m dolge (glej *c* na podobi 4. 5. in 6.) Pri vseh notranjih stebrih so kljuke na obe strani zavite, zato da je mogoče late od obeh strani pritrditi (glej *B* na podobi 2.). Kadar so vse late pritrjene, potem je stojalo gotovo. Na stojalo pritrdi 2 do 2½ cm debele in 3 do 3½ m visoke brajdne late od mehkega lesa po 30 cm narazen z žebli, in sicer tako, da lata druge stene stoji vedno sredi med latama sprednje (oziroma prve) stene. (Glej podobo 4.) Tako narejeno stojalo je prodorno svetlobi in zračnemu prepihu. Ako stojalo vrhu tega še z belo barvo premažeš, postane trpežnejše in lepše.

Tako stojalo se da narediti tudi iz železa in iz žice, a leseno je dokaj cenejše in narediti je je lažje. Hrastovi stebri so dovolj trpežni, ako si jih spodaj prav impregnoval, če pa čez 15 do 20 let vendar strhlene, pa jih ni težko zmenjati. Take cvetoče brajde tudi lahko pokriješ s kako tkanino proti slani.

Podoba 6.

ravne kordone.

O vzgoji in režnji brajdnega drevja tu pisati, ni mi namen, omenjeno bodi le, da vse to ni tako težavno, kakor se sploh misli. Za brajde vzemi na pritlikavo drevje požlahtnjene take namizne vrste jabolk in hrušek, ki lep in velik sad naredi. Vzemi le malo število vrst, in ako narediš več brajd, imej vsaka stena zarad enake rasti in drugega le enako vrsto. Vrste, ki slabo rasto, vzgajaj v obliki navpičnega kordona, (glej *f*, *f*, podoba 5.) ali pa v obliki črke *U* (glej *g*, *g*, na podobi 5), močnejše rastoče vrste vzgajaj v obliki palmete „Verrier“ z dvema palicama (glej *i*, *i* na podobi 6) ali pa s tremi vejami (glej *h*, na podobi 6.). Drugih oblik ni priporočati, ker drugače dosežemo namen le pozno.

Želeti bi bilo, da bi ta članek kaj pripomogel k boljšemu razširjanju dvojnih brajd, ker bi tako marsikateri prostor izvrstno uporabili in si naredili lepih novih dohodkov.

H. Bayer v „Wiener landw. Zeitung“.

Tele.

1. Mladotele.

Kadar pride tele iz rodil, pretrga se popkovina, s katero je bila mladičeva kri z materino krvjo v zvezi. V največ slučajih se popkovina sama pretrga, ker ni dosti močna, da bi držala tele. Če pa popkovino prerežemo, prerežimo jo, prevezavši jo s čistim trakom, za eno dlan pod vampom s čistim nožem. Potem pa pomočimo popek s petodstotnim karbolnim oljem. S tem se preprečijo vnetja in otekline — tako imenovani debeli popek — ki se težko ozdravijo in se zaradi njih mnogo telet mora dati mesarju.

Vse to pa pri naših domačih živalih često zanemarjajo. Čudijo se, če zboli tele, dasi se je popkovina prerezala in podvezala, ne pomislijo pa, kakšna sta bila nož in trak, se ni li rabil umazan kuhinjski nož ali pa tobačna vrvica. Če primerjamo, kako skrbno se popek novorojenemu otroku umiva in prevezuje, moramo se le čuditi, da se našim teletom večkrat popki ne vnamejo, ko se konec popka večkrat dotakne nečiste stelje, po več krajih ga pa še namažejo s svežim kravjakom, da ga krava ne liže. Taka navada morala bi se popolnoma opustiti, in popek s čopičem namočiti s karbolnim oljem.

Mladotele pride bolj ali manj mokro na svet. Da ne izgubi preveč gorkote in se ne prehladi, treba je preprečiti, da ne izhlapi sprijemljiva tekočina, in skrbeti, da se posuši koža. To je najbolje prepustiti kravi, katera začne takoj lizati tele, ko se jej predloži. Navada je, da mokro kožo pospo s soljo ali otrobi, da se kravi vzbudi slast. Temu se ne da nič ugovarjati, samo preveč ni dajati takih dražil.

Ko ga krava liže, poskuša tele vstati, pomagaj mu in spravi ga k vimenu. Strogo se drži tega, da tele dobi prvo mleko, ki ga da vime, nikakor pa ne daj tega mleka pomlestiti in proč zlit. Prvo mleko, zmlezva, jako dobro služi mladi živali, ker čisti, toraj odpravi teletu tako imenovano črevno smolo iz črev. Ko je tele sesalo, naj se pa krava dobro pomolze.

Prve dni večkrat zbole teleta za telečjo ali belo grižo, katera bolezen se ne da ozdraviti. To bolezen tele nalezeta takoj, ko pride na svet; kužnina nabaja se najbrž v tleh, po stenah, v slami in tudi v materini dlaki. Mleko le toliko vpliva, da napravlja iz neznanih vzrokov čreva za kužnino bolj občutljiva, kar se vidi po zimi po pokladanji obrtne krme. Če se prikaže ta bolezen v hlevu, in to se zgodi večkrat po zimi nego po leti, tedaj ni drugega sredstva, nego da se breje krave kakih 14 dni poprej, predno se otele, spravijo v drug hlev, potem je pa treba gledati, da se s slamo, hlevsko opravo ali pa s čevlji ljudi, ki živini pokladajo, ne zanesse kužnina v novi hlev. Poleg tega je dobro, da se krava, predno se oteli, po nogah in vampu očisti in vime čisto zmiže z dveodstotno karbolno vodo, da se kužnina, kolikor je moči, od krave odpravi.